

41. Björke, Västerljungs sn, Hölebo hd.

Pl. 27.

Litteratur: D 8vo 3, I, s. 14, not 1; Stephens, ONRM. II, 658; Boije, Sv. fornml.för. tidskr. V, 149, som omnämner avteckning av pastor P. E. Ljung i Upps. univ.bibl. hdskr. saml. S. 115; Runverser s. 316.

Ristningen befinner sig på en låg berghäll, c:a 1,60 m hög, öster om en väg, som leder genom hagen utmed gårdesgården till ett gårde norrut från Björke gård. Ristningen finnes på östra sidan av denna klippa, alltså vänd från vägen och är anbragt snett på hällen. Dess lägsta del är 52 cm från marken, längden 1,20 m; bredden över slingknuten 50 cm, över korsets kärna 64 cm, slingans bredd är 8 cm. I D 8vo 3 saknas det stora korset på mittytan innanför slingan. Kring ristningen finnas talrika högar, kullar, skepps- och andra stensättningar.

I 1—4 **tati** äro 1, 3 **t** upp och nedvända. Om 4 **i** yttrar Boije: »Den 4:de läses af Ljung 1, d. v. s. **ſ**, af Dybeck i texten **ſ** (el. **ſ**). På teckningen har Dybeck staf med **ſ**-kännestreck och prickadt **ſ**-kännestreck och derefter en korspunkt. På stenen utgår något nedom stafvens öfre ända mot venster en 15 mm lång, fåra. ungefär lika djup som stafven, men den är nästan parallel med denna, således ej gerna kännestreck till **ſ**; den fortsättes vidare nedåt, ehuru grundare, bredare och skrofligare, till slingans nedre streck ungefär i form af kännestreck till **ſ** och *bortom* slingstreck, liksom den äfven uppåt fortsätter till höger om stafven och böjande uppåt, passerar öfre slingsträcket. *Midt* i (ej såsom D. efter) denna fåra finnes en korspunkt, ehuru på grund af läget i fördjupningens botten ej så skarp som de andra. Vi hafva således med säkerhet **ſ**+.» En fåra lik **i**, mellan **an** i 37—39 **man** är säkert icke huggen. Vad som följer strax därefter är mycket svårläst. Dybeck och Boije ha som **u** läst ett par fåror, som utgå från nedre slinglinien, varom Boije yttrar följande: »Det finnes en huggen fåra 25 à 30 mm lång från nedre slingstreck — slingan omkring 60 mm. bred — samt 18 mm. längre bort åt höger ännu en 20 à 35 mm. lång, uppåt svagt konvergerande med den förra; fårorna upphöra vid en spricka, ofvanom hvilken tyckes vara en yngre mindre afflagning. Afståndet mellan fårorna alldeles för litet, för att de skulle kunna vara två runors stafvar; antagligen hava vi här ett **ſ**, hvilket dock är mycket smalt, ehuru äfven möjligen här funnits ett **ſ**. Härefter följer på vanligt avstånd **†**, säkert, ehuru ofullständigt i spetsarne genom stenens ojämnhet.» Denna läsning är kanske riktig, dock något tvivelaktig. Det ser ut som om den andra av dessa fåror, ehuru grundare, ginge upp till övre slinglinjen, och som om sprickan t. v. om den första kunde vara bistav till **†**, alltså för **u**, möjligen **ai**. En djup grop t. h. om sprickan skulle tillsammans med sprickan kunna bilda ett kors något högt upp, **aur** äro fullt klara, men avståndet mellan **a** och **u** ungefär som mellan stenens av kors skilda runor, utan att kors finnes.

Inskriften är följande:

tati + iok + eftir + fapur + sin - skaka mirkit + mikla + man + ai + a urn
 5 10 15 20 25 30 35 40 45

Namnen fsv. *Tate* och *Skaghe* äro hos Lundgren-Brate *Personnamn* uppvisade ur ortnamn; **skaka** kunde ju ock hänföras till namnet *Skakki*, ursprl. öknamn, jfr Sö. 357 Åkerby. **mirk** + **it** står för *mærki* med artikel framför adj. i svag form. 37—39 **man** kan knappast vara subst. »man», då det i så fall skulle stå för långt från sitt huvudord, den avlidnes namn, utan är väl sålunda 3 sg. pres. ind. *man* »skall», som ock förekommer B. 590, L. 697, eljest *mun*; 40—41 **ai** är adv. fsv. *ē* »alltid» och **a urn** troligen ett adverbial, som på isl. skulle heta *á heyrn* och innebära, att minnesmärkets huggning alltid skulle omnämnas. Till isl. *heyrn* passar **ſ** i **urn**, jfr. got. *hauseins*, som ock liksom isl. *heyrn* betyder »det som höres». Prep. *á* betecknar ofta förhållandet, vari något är eller kommit, t. ex. *á lifi*, *á vald*, och *á heyrn* är således »i tillståndet att man hör talas därom».

Översättning: Tate högg efter sin fader Skage (l. Skakke) det stora minnesmärket, det skall alltid höras talas därom.

Jfr Egeby, Spånga sn, Uppl. (B. 153, 146, L. 378): *munu + igi + mirki + miri + uirpa*

Ett värspår utgör slutet:

*mærki't mikla,
man ē ā (h)ōrn.*

42. Gillberga, Västerljungs sn, Hölebo hd.

Pl. 27. Pl. 10: B. 782.

Litteratur: B 782; L. 858; Ransakn. 1667—84; Dybeck, Reseber. 1871; S. Boije, Sv. fornm.för. tidskr. V, 149.

I Ransakn. säges om runstenen följande: »Vthi Gilbärghe-by hooss en skattebonde l:d Anders Anderson i Södergården finns en stoor sten uthi muren inlagder, uppå hwilken finnas Rune bokstäfver, är ock så gammal at ingen mins eller weet när han är tijt lagder.» Boije meddelar om stenen följande: »Sedan det hus, i hvars spismur stenen suttit, blifvit rifvet, restes stenen (jfr Dybecks reseberättelse för 1871); men den har sedermera blifvit kullstörtad. Stenen är efter Peringschölds tid, före 1871, ytterligare skadad, så att öfversta runan till venster nu är *R* — stafvens spetsar och kännestreckets öfre del borta — och till höger *h*-stafvens nedre ända och större delen af kännestreckets kvar. — Mellan *†* och *h* på högra sidan finnes : , ej i Bautil, ej anmärkt af Dybeck, Bautils *h††* är, såsom Dybeck påpekat, *h††* med korsformadt skiljetecken mellan inskriftens slut och början.»

Runstensstycket ligger på södra sidan av en mindre väg, som strax söder om Gillberga leder till Erikslund från landsvägen mellan Västerljungs kyrka och prästgård, på ett ställe, där körsbärsbuskar tyda på, att en väg fordom funnits. Det är den västligaste av gårdarna utefter denna väg, ty mellan runstenen och landsvägen tyckes också en gård hava funnits.

Ämnet är gråsten, höjden 1,16 m, bredden vid foten 32 cm, upptill 48 cm, slingans bredd 7—8 cm.

Uti 1—8 **sigualti** har 3 **g** en liten men tydlig prick, övriga rättelser av B, 782 äro anmärkta av Dybeck och Boije.

Inskriften med [] om det i B 782, som nu saknas, är följande:

sigualti : r[⁵aisti - - kil · br¹⁰]utia : sin^{15 20 25}

Översättning: Sigvalde reste (denna sten efter) Torkel (?) sin rättare.

43. Skällberga, Västerljungs sn, Hölebo hd.

Pl. 28 (D 8vo 13).

Litteratur: D 8vo 13; S. Boije, Sv. fornm.för. tidskr. V, s. 148.

Om runstenens läge upplyses i D 8vo 13 följande: »Två stycken af en för lång tid sedan sönderslagen Runsten ligga nästan midt på den uti Skällberga hage belägna märkliga fornlemningsplats, som